***

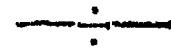
गुजराथी-
-शिक्षण
-मा[illegible]

***

-पुष्प २-

सतारा.

विषयानुक्रम.

गुजराथी शिक्षण माला.

अधिक भाद्रपद शुद्ध १५ संवत १९७३.

आपणा ज्ञातिमा केळवणीनी अगत्य.

(ले० द्वारकादास पारख नगर)

केळवणीनी अगत्य अने उपयोगिना विषे सामान्य मनुष्यपण हवे समजवा सिख्याछे. केळवणीथी देशने ज्ञातिने, कुंटुबने केटलो फायदा थायछे ए न जाणवा एटलु अज्ञानी कोई पण रह्यु नथी. केळवणी रहित देश, ज्ञाति, कुटुंब अने व्यक्तिनी अवश्य अधोगति थायछे. पाश्चात्य देशनी श्रेष्ठता केळवणी नांज आभारी छे. केळवणी ए निर्धनोनु धन छे, अबलानु बळ छे, वृद्धावस्थानो टेको छे, निराश्रयनो आश्रय छे, मुशाफरोनो मित्र छे, अने दुःखमा दोस्त छे. केळवणी ए एक बहुमाल रत्न छे ते रत्नमा ग्राहक भाग्यशाली पुरशज बनेछे. तो जे आवा आ अमुल्य रत्नरुपी फळनु भोजन लेयछे अथवा लेवानो प्रयत्न करेछे ते सुखी थायछे एटलुज नई पण पोताना प्रजानो पोताना ज्ञातिने छेवटे पोताना देशने ते सुखी करेछे. केळवणी आ एक अगत्यनु उपयोगी हती–यारछे. आ हतीयार विनानी प्रजा [ज्ञाति] कोइपण लाभ, यश, संपत्ति के लक्ष्मी प्राप्त करी शकती नथी. केळवणीनु महात्म्य अगाधछे. तेनु सामर्थ्य अपार छे; तेन गुणोने वर्णन अशक्य छे तेवा प्रभुने प्राप्त करावा सारू ज्ञान (केळ-

वर्ग-विद्या) ए एकज मार्ग छ. आपणा ज्ञातिमा केळवणीनो प्रसार केटलो छे ए आपण सारी रीते जाणिये छीये. " **ते घणा न्युन प्रमाणमा छे** " तेना अभाव थी आपण घणा दुःख सहन करीये छीये; तथा आपणामा खानगी तथा पक्षपात वध्यो छे अने ते आपणा समाजमा आवी आपणु घणु हीत बगाडे छे. आजे केळवणीना अभावथी आपणा ज्ञातिमा घणो भाग धंदा विणा गोता खाया छे, आपणा विधवाओना आर्तनादोहृदयने भेदी नाखेछे. आपण घणा भाइओ केळवणीना अज्ञानरुपी अंधारामा, डुबी कन्या विक्रयरुपी क्रूर रिवाजोमा, कुसंबरूपी कूपमा. अने इर्षारूपी अग्नीमा प्रज्वलीत थयेला छें. तेओने सुबोध आपवा माटे–केळवान माटे आपणा ज्ञातिना ज्ञानवान केळवणी पायेला अग्रसरो तथा धनिक पुरुषोनें प्रयत्न करवा तथा तन, अने धननो यथाशक्ति भोग आपवा तथा जे एवा अत्यंत उपयोगी अमुल्य विषय तरफ ज्ञातिबांधवोने खेचवा प्रयत्न करी रह्या छे तेवाने उत्तेजन अपवाने खास विनंति करवामा आवेछे.

भाईओ हालनी स्थिती जाणी हलकामा हलकी ज्ञातिओ पण पोताना संपत्तिनी वृद्धि करी, नकामा मत भेदोने [खासगी वेरने] तिलांजली आपी स्वज्ञातिना हितार्थे केवा भगीरथ प्रयत्नो करी रह्या छे; तमारा बिजा भाईबंद ज्ञातिओ लुहाणा, श्रीमाळी दसा श्रीमाळी अने सोर–ठीया तरफ जोशो तो तमारा कुंभकर्णनी निद्रानु तमने भान थशे;

छेवटे परमकृपालु भगवान श्रीनाथजी तथा हटकेश्वरमहाराज मारा बंधुओने संमत्ति आपी, पतितदशा भोगवती ज्ञातिने उद्धारवा अनकूलता आपो अस्तु.

स्त्री शिक्षण.

[लं० गोपाळ गणेश देवी सतारा.]

आम एक केहेवत छे के, कईपण देशमाला स्त्रियों उपरथी ते देशनी एकंदर सुधारणानी अने उन्नतीनी कल्पना करवा आवेछे आ केहेवत जा खरी हशे तो पाछळ आपणा देश घणाच उन्नत अवस्थाने पांहोचेलो हतो. ते वदल शंका नथी. ते वखत स्त्रियोनी स्थित केवी हती, अने ते वखते आ देशमा केवा योग्यतानी स्त्रियो हती ते वातनु रटण करो. जगतनो इतिहास जेटलो जोशो तटलो ओछोछे. जगतना वाङ्मयमाला केटलाक पुस्तक वाचे:. पण तमोने आर्यवर्तना ग्रथोमा अथवा वाङ्मयमा उपलब्ध थयेला अने थाणारा ग्रंथोमा, आर्य स्त्रियोथी एटलो वधारे सुदर, वधारे तेजस्वी तथा वधारे हृदयंगम अने, वधारे सात्विक स्त्रियो तमोने बीजा देशमा मळवानी नथी मनें लागे छे कें बधा उत्तम सद्गुण तथा प्रत्येक जातनु सौंदर्य एक ठेकाणे करयुंतो; मनुष्य रूपी ओतानें तयार करेली ये पुतळीयो उंचा ठेकाणा उपर मुकी दीधेली छे. तमा हतु एटलोच के, बधा जगतए ते तरफ जोता रहीये.

आवा मोठा स्त्रियोमाला कोईना नामो पौर्वात्यमा तथा पाश्चात्यमा साधा वात सरीखा प्रीय अने ओळखाणना थयेला छी.

जुना आर्य स्त्रियोना चरीत्र अत्यंत सांभळवा सरीखा छे, अने स्त्रि जातना उत्कृष्ट नमुना आर्यना प्राचीन वाङ्मयमाच जणाय छ. जगमा बीजा ठेकाणे आथी सारा नमुना जणाता नथी आ वात पाश्चिमात्य ग्रंथकार तथा पंडीतोनें मान्य छे. तमो पाश्चिमात्य ग्रंथमा

जोशोतो तमोने तेमना मनमा स्त्री–जातना चित्र केवा ठसेला छे ते तमारा ध्यानमा आवशे.

घणाक विषयमा आपणामाला अधुनिक आर्यावर्तए केवा बाबदमा फरक करवा जोए. ए मालेम पडवा माटे जुना आर्यावर्तना सारा नमुना ध्यानमा लावा जोये. जेथो पाछळलो माहिती आपणा ध्यानमा आवशे, तेच प्रमाणे हालमालो अवनति तथा दारिद्रावस्था आपणा मनमा सारा पेटे आवशे. ते मानेथी आपणो आगळलो सारो मार्ग जणाशे. आपणु पाछळ गयेलु वैभव आपणे फरिती मळे एम इच्छा होयतो समाज सुधारणाना जे महत्वना प्रश्न छे. ते बदलेना ते प्रश्नो विच्यार करतां आम जणावीने आवशे के प्रत्येक बाबदनो सुधारणा थवा बदलेनो एक एक पक्ष छे. अने कोईवातमा फरक न थवा एवो एक पक्ष छे. आवा बे पक्षमा आपणी स्थिति घोटाळी पडेली छे. आपणे पाछळला स्थितिमा जऊं हसेतो तहा जवानें रस्तो केवो आ मालेम थया विना, केवी सुधारणा करवी, अगर केवी नाखवी ए केम जाणी शकशुं ? पाछळलीच चालीरत माफक च्याल्या तो, आपणामा आचारमा करेला फेरफार अगर सुधारणा सारी थवानी छी, अने ते सारा पेटे रुढ थवानी छी. जे प्रमाणे जुनु सौंदर्य जोईने आपणु अंतःकरण तणायु जशे, तेना माने थी आपणी जन्म दात्री जे आर्यभूमि ते जगत माला बीजा राष्ट्र जेवा उन्नत दशामा पोहचाड वा विषई आपण समर्थ थशुं.

अज्ञान आ केव्हाई राष्ट्रना उन्नतीनें विघातक तथा देशहीतनें धोको आपणारु तथा स्त्रियो आ राष्ट्रनु आर्धु आंग छे. आ बे वातो आटली उघड छे के, स्त्रियोनें शिक्षण आपउ का नहीं ते बदले विच्यार करवानी जरूर पडशे नही. व्यक्ति विषयक सुख जो छोडो दिधुतो, अने राष्ट्रना हितना तरफ जोयुतो, तमाने अवी रीते स्पष्ट

जणाशे कें, राष्ट्रमाली माताओ जो अज्ञान दशामा निमग्न होय तो तेमनी प्रजा आथमार्चे अप्र बुद्धि थसे. अने ते प्रजा येटले राष्ट्रना भावी अवयव अनें ते खमच छे, आर्थ माच आवा स्थितिमा राष्ट्रनें अवनति आवानें वार लागशे नही. एक अर्थे स्त्रियोनें खास शिक्षण नी जरूरा छे. पुरस थी वधारे राष्ट्रने स्त्री शिक्षणनु घणुच महत्व छे. कारण भावी प्रजानें वळण लगाडवानु काम स्त्रियोना हातमा होय छे तेओ ए आपणा शिक्षण नो बालकोना मन उपर तथा बुद्धी उपर थयेलो परीणाम कोई वखते जतो नथी.

मोटा माणसणी माताओ मोटीच हती. आ एक इंग्लंडमा केहेवत थई पडेली छे. शुद्धाचरणी, भक्तिमान, सद्दढ, अने शहाणा माताओना आचरणना परीणाम केटला थायशे ते वद्लेनी कल्पना करता आवानी नथी. आज्ञान माते आपणा छोकरानी तबीअत केम सारी राखवी ए मालेम पडतु नथी, ते तेमना मनने जुदा रीते वळण आपेछे, तेमना मनने आकुंचीत पणा लावे छे, अने तेमना मन अप्रसंन्न करेछे एटले आध्यात्म विद्यामा तेमने शिकामण आपती नथी, जे पासे थी तेमनी बुद्धि विकास पामशे येउं शिक्षण आपवा आवतु नथी, अने प्रेमथी स्वार्थी बनावे छे, अने धर्म भोळेपणा एटलेच धर्म, आम तेमनी समजुत बनावे छे.

स्त्रियोने शिक्षण आपवा जोगे एम धरी च्याल्या तो, तेमने केवा प्रकारनु शिक्षण आपउ आ प्रश्न रेहशेच. आच प्रश्न हिंदुस्थान मा घणोच मोटो छे. कारणके स्त्रियांनें शिक्षण आपवा जोये तेनी दिवस दिवस घणीच जरुरी छे. अपूर्ण.

॥ सत्संग-महत्व ॥

*** ***

(गोविंददास शितारासदास शेटजी, सांगली.)

रंगना लिधे सफेत वस्त्रनेपण रंग चढछे तेम माणस जो सत्पुरुषना संगमा रहे तो ते सत्पुरुषच थाय छे, जो दुर्जनना संगमा रहे तो ते तेना जेवो बने छे, तपस्वीनी सेवा करे तो ते तपस्वी थायछे अने ये जो चोरनी संगत करे तो चोर थायछे.

" सत्संग सबनको सार "

निरंतर सत्समागम थवाथी शुं अवशेष रहे छे? सत्समागमनु महत्व घणुत्र मोटु छे. सत्पुरुषना समागमथी जीवना सर्व पाप [पाश] तथा दुःखनो समूळ नाश पामेछे, अने अखंड सुख थायछे. सत्संगथी संसार बंधननी निवृति थई, मोक्ष प्राप्ति थायछे. सागरसरिखा संसारमा स्त्री पुत्रना ठेकाणें जे मोहरुप फेरो छे तेमा काम क्रोध लोभाहंकार रुप मगरो तथा मासा छे. क्षुधा, तृषा, हर्ष, शोक वगेरे तेमा मोठमोठाली लाटो छी. अध्यात्म आधिभूत आधिदैव आत्रण ताप तेमाना वडवानल छे. सदासर्वदा रेहणारी दुर्वासना आ शेवाळ छे. अने सरवे विषय तेमानु जळ छे. आनो आ संसार-सागर सत्संगना मार्गथी. आत्मानो बोध थवाथी, क्षणएकमा जेम नौकाथी सागर तरीनें जावाने विलंब लागतो नथी तेम सत्संगथी संसारसागर तरीने पार जता आवेछे. जुवो कोइएक माणस आपणा पोताना घरमा स्वस्थ बेठलो छ एटलाकमा तेनापासे बिजोकोई दुर्गुणी माणस अव्यो, ए दुर्गुणी माणस पासे आव्याबगेबर तेनो जो आदरसत्कार, ये घरमा बेठेलो माणस करशे तो ये दुर्गुणी माणस उगाउपर तेना पासे आवशे.

अनेये घरमा बेठेलो माणसने खोटी गप्पो मारीने आपणा सरीखो दुर्गुणी करी मुकशे. पण आपणातरफ आवणारो माणस अगदीं दुर्गुणीछे एम आगळथी जाणीने जो ये बेठेलो माणस, ते दुर्गुणी अवणारा माणस तरफ एकवार सुद्धां जोशे नहीं अने मोटा काममा छे येम बतावशे; अने अवारितथी ते दुर्गुणी आवणारा माणसनो आदर सत्कार न करतां दुर्लक्ष करशे तो ते दुर्गुणी आवणारा माणसनी निराशा थई पाछोजशे. अने क्वचित् प्रसंगे पाछो अव्योच तो पण अगोदरना सरखोच अनादर थयो एटले ते दुर्गुणी माणस फरीथी आवानो नथी. आनाथी वेदांत विचार वगर जो एखादो माणस निरुद्योगी बेसशे तो तेना पासे कामक्रोधादिक दुर्गुण आवश्य आवशी अने ते अव्या एटले ते वेदांत रहित बेठेलो माणस तेनो आदर करशे तो ते काम क्रोधादिक दुर्गुण तेनामा एक सारिखा आवता रेहशी. अने तेथी ते माणसने परमार्थ तरफथी भ्रष्ठ करी मुकशे. पण तेना उलट जो ये माणस रात्रंदिवस वेदांतना विचार करतो रेहशे तो तेना पासे काम क्रोधादिक दुर्गुण आवणार नथी. अने आव्याच, तो ते विच्यारी माणस तेनो तिरस्कार करशे. अने तेनाथी ते. दुर्गुण वासनाने आवाने संधी न आपता कालक्रमण वेदांत विचारथी करशे. अने " सत्संग " (" सत् " एटले सारू, श्रेष्ठ, प्रतिष्ठित, सत्य, सनातन, परिपूर्ण सर्व शक्तिमान, परमात्म तत्व हवं तेना सत्पुरुषनो तथा सत्पदार्थनो " संग " एटले मिलाफ थवो तेनु नाम सत्संग. जेम अंधकारमा मुकेला माणसने दीपरुप माणसनो संग तथां तत्काल भवदुःख आपत्ती दूर थई जायछे) करी सत्पुरुषनासं ात ा जीवनपातक, अध्यात्मादिक ताप तथा हीनास्थिती निवृत थई जायछे.

एक सत्पुरुषनु वचन नीचे लख्या मुजब छे.

॥ गंगा पापं शशीतापं दैन्यं कल्पतरू स्तथा ॥
॥ पापं तापंच दैन्यंच हरेत साधुसमगमः ॥ १ ॥

गंगाना जलथी न्हावाथी पापनु हरण थाय छे " शशी " एटले चंद्रना थंड किरणथी बाह्य ताप हरण पामीछी. अने कल्पवृक्ष किंचित् सुख आपी दिनतानो नाश करेछे. पण साधूनो, सत्पुरुषनो, श्रेष्ठनो समागम सर्व पाप अंदरना बहारना सर्व ताप तथा दैन्यनो नाश करेछे आवुं सत्संगनु महत्व छे. तेना माटे श्रेष्ठ एटले सुविचार थी श्रेष्ठ पुरुषनो, सत्पुरुषनो समागम, जीव छे त्यारसुधी करवा.

प्रेम.

(दोहरो)

प्रेमे प्रेम वधे छे, द्वेषे वधे द्वेष ।
प्रेमे देश आगे आव्या, संदेह नथी लेश ॥ १ ॥
त्यारे प्रेम करो रे, छांडी सरवे द्वेश ।
प्रेमे बधु मळे छे, द्वेषे थाशी क्लेश ॥ २ ॥
प्रेम सौख्यनो मार्ग छे, हरशे सरवे दूख ।
एकमेकपर प्रेम करो रे, मळवा सारु सूख ॥ ३ ॥
प्रेमी प्रिय बंधूओ ? येवुं मागु जेम ।
जेथी प्रेम वधे छे, येवो राखे नेम ॥ ४ ॥
रसिक प्रिय भाईओ ? थया अमारा बोल ।
द्वेष नाखी प्रेम करवूं, गुण ये अमोल ॥ ५ ॥

सतारा. प्रमोद.

कै० अखंड सौ० राधाबाई गो० देवी.

आमारी प्रिय भगिनी श्रीमती सौ० राधाबाई देवी ते आग्र लखी मुकेली सती सावित्री नी वात साथे मि॥ जेष्ट वद १४ ना दिनें थयेला ते मना आकाली मृत्युनी शोक जनक वार्ता प्रकट करवाने अंत्यंत दुःख थाय छे सुशील, प्रेमळ, अने कर्तव्य दक्ष आवी मारी बेन देव लोकी लई गया; तच प्रभु आसह्य दुःख भार सहन करवानो ते मना संबंधीनें बल आपो. बेननी शेहटनी वात येटले सती सावित्री नी शिक्षण माला माटे लखेली वात भगिनी योने इष्ट परणिाम करो, अने तेथी सौ० राधाबाईना आत्माने थोडी घणी शांती मळो येम मारु परमेश्वर पासे मागउ छे.

[आपणो,] **केशव,**

सती सावित्री.

(ले० सौभाग्यवती.)

जेष्ट मासे जगजिवन आवे। सौभाग्यनी वधामणी सहु लावे ॥

जेष्ट मास येटले आमारा बैरा ओने घणोच अनंदनो आमासनु नाम पण यऊच छे कीं वधाती मोटो आमास मा आनंदो आनंद वसंत ऋतु जे ओ काळ पान, फुल, अन फळ तेना तो मुकाळ अने अमारु जे अक्षय सुख अने सोना मोती जवाहीरना करतां मोटु जे सौभाग्य ते आपणा पवित्र आचयरण थी मळायो अने अमारा उपर उपकार करीमुक्यो ते सती सौभाग्यवती सावित्रीनो वात मारा समजण प्रमाणें लखं छूं तेना अंदर कशी भुल हंसेनो माफ करजो.

आ मारो लखवानो पेहलोच प्रयत्न छे. तेमाली कई वातो समजावी लेइ लखेली छी.

एक पखते अश्वपति राजो पुत्र प्रापती माटे यज्ञ करतो हतो. यज्ञ अग्नि कुंडमांथी सुरुप धारण करी साक्षात् सावित्री देवी निकळ्या अने अस्वपती राजानें कह्युं कें वर माग त्यारे राजा बोल्यो तमारा जेवीच मारे पुत्री थपा देजो अने ते पुत्री मारा तथा ससराना कुळनो उधार करवा वाळी थवा देजो. त्यारे देवी बोली ‘ब्रह्माना प्रसादथी त्हारे त्याहा माहा तेजस्वी कन्या जन्मशे. थोडा दिवस गया पछा राजाने पुत्री थई. त्यारे तेनु नाम सावित्री मुक्यु कारण के ते पुत्री आपणे सावित्री नाच प्रसादथी थयेली छे. करीनें तेनु नाम सावित्री पाडयु ते अगदीं मूर्तिमंत साक्षात लक्ष्मी सरखी ते कन्या दिवसेदिवस मोटी थवा मांठी अने जेम मोटी थई तेम तेना पिता आश्वपती राजा ए मोटा थयेला पुत्रीने जोई कह्य कें, हेपुत्री तारो परणा वानो वखत पासे आव्यो अने तहारी कोई मागणी करतु नथी माटे तारे तुं आपणा सारु तारे योग्य, गमतो, तारा गुणने योग्य अने देवता ओनें तथा मारा कुळनें योग्य थाय ये ओ वर जाई आव.

त्यार पछी ते रथमा बेसी आपणी दासी यो तथा वृद्ध मंत्री ओने साथे लई राज्य ऋशीयोना आश्रममा गई. त्यारे सांज वननी शोभा जोवासारु निकळी हती ते वनमा शाल्व दशनो अंध थयेलो राजो द्युमत्सेन आपणु राज्य गयुं करीनें आवीनें रहेलो हतो. तेनो सत्यवान छोकरो फुल फळ लावा सारु रणमा आवेला हतो. ते वखत सावित्रीये तेनें जोई. आम निच्यय कर्यो कें हुं जो वरीस तो तेनेंच वरीस त्यार पछी ते आपणा बापना घर आवी त्यार बापये पुछु के तारु हुं टक्यु ते केव्हालागी की शाल्व देशनो राजो द्युमत्सेन तेमना पुत्र जे. सत्यवान करीनें छे हुं तेने मने वरी वरहुं माटे तेज मारो वरछे.

अेज समये देवऋषी नारदमुनी सभामा आवता थयेला हता. त्यारे अश्वपति राजाये तेमने आसन आप्यु अने कह्युक. मारा पुत्रीये शाल्व देशना राजानो पुत्र सत्यवानना साथे लगन करवानु ठरावेलु छे. त्यारे नारद मुनीये कह्युं कें. हेराजा, ' सत्यवानमा एक दोशछे ते तेना बधा गुणने ढाकी नाखेछे ते एकें सत्यवान आजथी वरस दिवसें मृत्यु पामशे. येम जरी नारद मुनीये कह्युं त्यारे पुत्रीनें राजाये नारद मुनीये कहेलु केंधु त्यारे पुत्री बोली के येक वखते मे जे तेमनें मनेकरी वर्युंछे तेमच करवानु. त्यारे राजाये तेमनु लगन करी आप्यु. अने ते आपणा सासरे जती रही.

एक वखते सत्यवान जंगलमा फरवा नीकळ्यो हतो त्यारे सावित्रीन्ये कह्युं हुं तमारा साथे आउंछु त्यारे सत्यवानें कह्युं ' हे प्राणप्रिया?, तुपुर्वे कोई दिवसे वनमा गई नथी. वननी मार्ग दुःख रुपछे माटे आवानु रेहवादे, ' सावित्रीये कह्यु ' तमने येकला जवा देवामा हुं खुषी नथी. तमारी साथे वनमा आवानो उत्साह छे सत्यवान यें कह्युं. तने जो आवानो उत्साह हसे तो मारा मात पतिना आज्ञा लें. वर्ष दिवसमां हुंपण आश्रमनी बार नीकळी नथी माटे पुष्पवाळु वन जोवानो मने उत्साह थायछे. तेमालाभ केवडोछे, माटे जवानी आज्ञा आपो, यम सावित्री ये याच्यना करी त्यारे द्युमत्सेने, ' इच्छित कामनानें प्राप्त थावो ' एवा आशिरवाद साथे रजा आपी. रमणीय वन, पवित्र नदीओ तथा पुष्पवाळ उत्तम वृक्षो जोया. अने नारद मुनीना वच्यारनु स्मरण करी खेद करती सावित्री स्वामीना सामु जोती जाती धीमे धमे चालती हती. हे सावित्री ? मने मेहनतथी मस्थकमां वेदना उत्पन्न थईछे माटे हुं सुवानें इच्छुछु. स्वामीना वचन सांभळी सावित्री तेनी पासे आवी तेनु मस्तक खोळामा राखी मुनी नारदजीना वचनने याद करती, हमणा मारा पतीनो मृत्यु थशे एम

विच्यारती झोटा खेदमा बेसीगई. **सावित्री-यमसंवाद** यमः— ' हे सावित्री तुं आटलुं बधुं त्हारा भर्ता माटे करेछे, तेथी तेना देवा मानी छुटी जाय छे, माटे पाछी जा. अने मरण पछीनी क्रिया कर त्यारे सावित्री ये कह्युं ' ज्या ह्मारा भर्ता जाय त्यामारे जवुं जोइए एवो सनातन धर्म छे. माटे ज्या तमे मारा भर्ताने लई जशो त्यां हुं आवीश. यमदेवे सावित्री नो यम निग्रह अने अच्यल भक्ती जोई. यमदेव प्रसन्न थई सत्यवाननें जीवंत करी सावित्री नु सौभाग्य वध्यु.

वटपुजा.

सावित्रीये त्रण रात्री एकाग्र चित्ते भुक्या तरशा उभा रेहवाना व्रतनो आरंभ कर्यो आ व्रत ' वटसावित्री ' थी ओळखाय छे. तेमा वटनी पुजा कराय छे. जेम सावित्री ये आपणु सौभाग्य राख्यु तम आमारू राखीये माटेच आव्रत छे आमारी पतीउपर अचल भक्ति अने सौभाग्य रेहवादे करी आमो व्रत करीये छी. बधानें सौभाग्य रेहवादेजो यटलुच मागु छु अने तमारो आशिरवाद मागु छु.

जेष्ठ शुद्ध १५ **सौ० राधाबाई देवी.**

—+—

मोटी विभुती.

महाराष्ट्रना इतिहासनु अध्ययन करो, हिंदुस्ताननो इतिहास वांचो जुवो इग्लंदना इतिहासनो अभ्यास करो, रोमना इतिहास उपर नजर नाखो जुवो अगर कोई देशना इतिहास जोवामा आव्यो तो आपणे आम जणावामा आवशे के दरएक देशमा तथा राष्ट्रमा मोटी विभुती

ओ अवतार लेईने आपणी मातृभुमी पवित्र करेली छे. तथा आपणा मातृभुमीने अवनती माथी उद्धार करेलो छे. आवा मोठा विभुतींमा संख्या अतिमर्यादित छे. आवा विभुतींनी संख्या आंगुळीउपर गणवा येटली छे. जेप्रमाणें आकाशमा अगणीत तारा होय छे अने तेमाथी घणाक थोडा तारा स्वयंप्रकाशित अने तेजस्वी होय छे. जे प्रमाणें दगडीकोळसानी खाण घणीच मोटी होवाथी तेमा मोटा मौल्यवान हीरा बे त्रण जडशी तेमच आ मोटा जगतमा हुशार माणस थोडा मळशी; पण तेमाथी प्रत्येकमा एखांदो अवगुण रेहवानो संभव होय छे कारण सर्वगुणसंपन्न फक्त परमेश्वरच छे.

आप महाराष्ट्रनो इतिहास वाचो तो आपणे एम मालेम पडशे कें स्वामी रामदास, तुकाराम अने शिवाजी महाराजाए आपनु नाम अजरामर करेलु छे. आपण हिंदुस्तानउपर नजर फरावी तो आपणे आम जणावामा आवशे के स्वामी विवेकानंद, स्वामी रामतीर्थाए आपनु नाम फकत हिंदुस्तानमा प्रसिद्ध करु एम नही पण सर्व जगतमा आपणु नाम जगद्विख्यात करेलु छे. आपण इग्लंदनो इतिहास वांची जोयेतो आपणे एम मालेम पडशे के शेक्सपीयर मेकॉले ग्लॅडस्टन एवा विभुतीए इग्लंदनु नाम बधा जगत्उपर करेलु छे. आपण युरोपनो इतिहास जुवा लाग्या तो आपणे नेपोलियन बीस्मार्कनु स्मरण थया शिवाय रेहवानु नथी.

रामदास स्वामीनो जन्म थावा आगळथी हिंदुलोक मुसलमान थताता, हिंदुलोकनो ज्या त्या छळ थातोतो. ब्राह्मणाए आपणु कर्तव्य भुली गया हता, ते वखते माणसपर धर्मनी ग्लानि आवेली हती श्रीकृष्णए आम कह्यु छे.

यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत ।
अभ्युत्थानमधर्मस्य तदाऽत्मानं सृजाम्यहम् ॥

जे वखत देशमा अधर्म थाशे ते वखते धर्मनी उन्नती थावासारु हुं आ जगतमा जन्म लेईश. तेमच मुजब परमेश्वर रामदास स्वामी रुपे जन्म लेईने बधा लोकनें धर्मनु शिक्षण आप्यु, तथा प्रत्येक नातना लोकने आपण केम वर्तन राखवये. आपणु कर्तव्य शुं छे अवी रीते केळवण आपी. जे वखत शिवाजी महाराजनो जन्म थयो ते वखते यवनलोक हिंदुलोकना मंदीर फोडीने तेना मालती मशीद बांधता हता. ते वखते महाराष्ट्रपर यवन लोकनु राज्य हतु. जे वखते यवन लोकणे पापनो घडो भर्यो ते वखते शिवाजी महाराजानो जन्म थयो, अने यवन पासेथी आपनु राज्य छोडाव्यु. आपणा महाराष्ट्रनो इतिहास छोडीने हिंदुस्ताननना इतिहासपर नजर फरावो ? हिंदुस्ताननो इतिहास जुवा लाग्या एटले आम मालेम पडशे के हिंदुस्तानमा अवो एक काळ हतो जे, ते वखते हिंदुधर्म आ फक्त घोंघपट्टीना वेदान्तमा हतो व घणाजण ढोंगी साधु थया हता. धर्मनु ज्ञान घणा थोडा माणसनें हतु. जे वखते ख्रितिधर्मनी हिंदुस्तानमा सुरवात थाती हती. हिंदुधर्म आ एक थोतांड छे, एम कांहीं आ एक अडाणी लोकनो धर्म छे, एमा कोइ प्रकारनो अर्थ नथी अवी रीते सुधारेल्या राष्ट्रमहिला लोकनी समजुत थयेली हती. स्वामी रामतीर्थ अने विवेकानंद अे सारी रीते बधा धर्मनु अध्ययन कर्यु अने पछे आम ठराव्यू कीं हिंदुधर्म आ बधा धर्मनी मा छे. ए धर्म बधा धर्ममा सारा छे. आपना धर्मनु ज्ञान बीजा लोकने आपवासारु, अने तेना मनमालो खोटो भ्रम काढीने नाखवा सारु ये बधा जगत फर्या, अने हिंदुधर्म उपर व्याख्यान आप्यु. अमेरीकामा हिंदुधर्मना आश्रम स्थाप्या. हिंदुधर्म आ एक थोतांड नथी आ सिद्ध करीने आपयु छे. आपण इग्लंदना इतिहासपर नजर फरावी एटले आम मालम पडशे के इग्लंदमा अवो एक काळ हतो के, जे वखते

ते रोमा पांच जणने भणवा आवहतु, जे वखत फक्त धर्मोपदेशक जाणता हता, जे वखते धर्मग्रंथ लॅटीन भाषामा हता. जे वखते अज्ञ लोक धर्मोपदशक [प्रीस्ट] पर विश्वास मुकीने चालताता ते वखत [पाप] ए एक मोटु मंदीर बंधावा काढ्यु हतु ते माटे नाणा गोळा करवा सारु अवा हुकुम कढयो हतो के जे घणा नाणा आपशे अनु पाप नाहिं शु थाशे अने प्राण गया पछे स्वर्गनुकमाड एने खुल रहशे. जे वखत प्रीस्ट लोक धर्मती चालतां नव्हता, जे वखते ते मने धर्मनु ज्ञान नव्हतु, जे वखते ये अनाचारती रहता हता ते वखते कांहीं लोकने उपरती थई अने पोपना विरुद्ध वंड कर्‍यु. ये कहवा लाग्या के [प्रीस्ट] लोक आपना धर्मप्रमाणें आचरण करता नथी ते माटे प्रत्येकए स्वतः बायबल वाचीने आपण धर्मप्रमाणें वर्तन करये. अवारीते रोमनपंथ जाईने प्रोटेस्टंट पंथ सुरु थयो. अपूर्ण.

एक विद्यार्थी.

सतारा वि. नागर हितवर्धक समाजनो वार्षिक संमेलन.

मित्ती आधीक भादरवा वद ९ ता. ९ सपटंबर १९१७ दिने करवानु ठरेलुछे ते सारु, पळवाडना अने हालजा मेंबर रोए आवानी तसदी लिए एवी विनंति छे.

मित्ती श्रावण वद ४ सोम दिने शेट विठ्ठलदास नारायणदास बनात वालानें समाज तथा माला तरफथी पान होपारी करी हती. ते वखत घणी मंडळी हजर हती. पेहलाप्रथम देवा गोपाळदास ए समाजनी हकीगत कही, पछे हालमा माला काढवानी केटली जरुरी हती अने आ माला ज्ञातिनी केवीं रीते सेवा करशे वगैरे माहिती आपी. उपवक्तानु भाषण थया पछे शेट विठ्ठलदासए कहु के आ समाज दिर्घायु थावो अने अवीच समाजनी सेवा करो. पछे बधाने पान होपारी आपी शेवटे सेक्रेटरीए शेट विठ्ठलदास तथा वधा मंडळीना आभार मान्या अने सभा विसर्जन थयी.

वि. ना. हि. स. सेक्रेटरी, सतारा.

अहमदनगरमा विसानगर हितेच्छु मंडळनु.

प्रशंसनीय कार्य.

प्रशंसनीय कार्यकरी रह्यु छे, तेनी साबीतीये मंडळाना त्रय मासिक रिपोर्ट परता मळे छे. आ मंडळ केटलुक व्यवहारक काम ठीक करेछे, ए मंडळ करेला कार्य खरेखर अनुकरणीय छे, प्रथमतो आ मंडळे गयात्रण चार मासमा आसरें २०-२५ [लेकचर्स] भाषण आप्या. तेमा मुख्य उद्देश उच्च केळवणी प्राप्त करी, ज्ञातिने उच्च पायरीये लाववी. ज्ञातिजनोनु शारीरीक संरक्षण करवु वगेरे छे. ते प्रमाणें आमंडळ तरफथी गया जून मासमा मंडळना ऑफिसमा बधु महाजन भेळा करवामा आयु हतु ते वखते [अहमदनगरमा] ज्ञातिमान्य शेट हरीदास उत्तमदासना हस्ते ज्ञातिना बदा बाळकोने ते जे धोरणमा होय ते धोरणनी उपयुक्त चोपडीयो आपवामा आवी हती.

आमंडळतरफथी बिजू ए कार्य करवामा आयुछे के ते ये (अहमदनगरमा) एक गुजराथी लायब्ररी उघाडी छे तेमा निचेप्रमाणे मासिक तथा आढवडीक तथा रोजना पत्रो आवेछे.

वैष्णव धर्मपताका पुष्टीभक्तीसुधा, गुजराथी चित्रमयजगत, दमासोरठीया समालोचक, वीसमी सदी ज्ञातिबंधु, श्रीमाळी अभ्युदय, श्रीविर्का गुजराथी, गुजराथीपंच, लोहाणाहितेच्छु, संदेश, वगैरे. आशा राखीये छीये के आमंडळ ज्ञातिनुकार्य करवा घणूं उपयोगी तेमज हीतकर थइ पडशे.

बिजू आं मंडळना सेक्रेटरी सा. द्वा. गो. पारखे अहमदनगरना आपणा ज्ञातिनु वस्तिपत्रक बनावबा आपवानु कबूल कर्युं छे ! खरेखर आपणे एक वस्तीपत्रक बनाववानी खास जरुरी छे, अने तेटला माटे एवा मंडळो जो एक कार्य उपाडीले तो आ उपयुक्त कार्य घणां जलदी थई शके ! ठेकठेकणणा ज्ञातिबांधव ओ तथा मंडळो तेम जागशोके ? अमे आ मंडळना शाणा कार्य माटे तेना चालकोने अंतःकरणपूर्वक धन्यवाद आपीए छीये.

———

प्रकाशकना बे शब्द.

श्री भगवानना कृपाथी गुजराथी शिक्षण मालानु बीजुं पुष्प तेम आश्रयदाता आगळ मुक्यु छे पाछळला अंकमा चुको थई होय तो ते बदले वाचक वर्ग क्षमा करशे एम आशा छे.

हालनी स्थिति केवी छे ए केहवानी जरूरी नथी. आथी मालामा सुधारो करवानो वचार छे; पण वर्गणीदारना आश्रय उपर वधारे सुधारो करवानु अवलंबीन छे. रहेली वर्गणी जरूर मोकलजो अने एक नवीन वर्गणीदार मळाईने आपवानी तसदी लेशो एवी आशा छे आवता अंकमा सतारना समाजनो रिपोर्ट अने सारा लेख आवशी आवतो अंक आसो शुदमा प्रसिद्ध थशे. **प्रकाशक.**

लवाजम.

गांमना लोकोनें वार्षीक न्योछावर	१०२
एजंट मार्फत...	१०४
व्ही. पी. टपाल हांशीलसह ...	१०१०

किरकोळ अंकनी किमत ०२

जाहेरखबरना भाव.

आखा एक पाननें	मास	१२	रु० १२,	आ० ०
आर्धा पाननें ...	मास	१२	रु० ७	आ० ०
फुल पेजनें ...	मास	१	रु० २	आ० ०
दर लीटीनें ...	मास	१	रु० ०	आ० १

ज्ञाती बांधवना पासेथी भाव बदले सवलतथी लेवामा आवशे.

सुचनाः—गुजराथी शिक्षण-मालानो अंक नही मळेतो ८ दिवसना अंदर कागळ लखेतो मोकलवामा आवशे. आपणु ठेकाणु बदलेल हसेतो खुलासो करवो.

व्यवस्थापकः—गुजराथी शिक्षण-माला,
सतारा.

जोईये छी.

ग्रामोगांम माला वेचवा बदले एजंट जोईये

तेना बदलेनो खुलासो मालाना

सेक्रेटरीतक मळशे.

जेहेरखबर.

आपणा वीसा नागर वणिक ज्ञातीमा जे गरीब विद्यार्थी छे तने निशाळनी फी तथा भणवानी चोपडीओ जोती होय तेओये आमोनें नीचे सरनामु लखवुं.

D. C/o मेनेजर गुजराथी-शिक्षणमाला
सतारा.

हें पुस्तक दत्तात्रय रामचंद्र चितळे यांनीं सातारा भवानी नं. ५. येथें आपल्या 'शुभसूचक' प्रेसमध्यें छापिलें आणि गुजराथी शिक्षण मंडळाकरितां गोपाळ गणेश देवी यांनीं महाजनवाडी मंगळवार नंबर १९० सातारा येथें प्रसिद्ध केलें.